

ИЗСЛЕДВАНЕ НА ПРОФЕСИОНАЛНИЯ СТРЕС ПРИ РАБОТЕЩИ В МИННОДОБИВНАТА ПРОМИШЛЕНОСТ С МЕТОДИКА НА КУПЪР

Добрил Колев*

Професионалният стрес е състояние на работещите по време на изпълнение на служебните им функции, различно от нормалното, в което те попадат под въздействие на стресогенните фактори на работната среда: характеристика на извършваната трудова дейност, организационен микроклимат, организация на технологичния процес, начин на работа, физични, физико-химични и други фактори на работната среда. Това многообразие на стресогенните източници изисква прилагането на комплексна психологическа методика за изследване на професионалния стрес на оперативния персонал в миннодобивната промишленост.

Актуалност

Комплексният, разнообразен и специфичен характер на технологичните процеси, компютърно управлявани от оперативния персонал в миннодобивната промишленост, тежките физически, химични и физикохимични условия на работната среда, работата на непрекъснат, 3-сменен режим, отговорността от извършване на погрешни, забавени технологични решения или действия, заедно с изискването за поддържане на едно оптимално ниво на работоспособност поставят високи изисквания към личността на работещите в миннодобивната промишленост и особено към операторите на пултове за управление.

* Добрил Колев — психолог, старши експерт в Експертно консултантска фирма „Одико-69“ ООД.

Адрес за контакти: odiko69@abv.bg

Нивото на професионалния стрес се определя и от състоянието на физическото и психичното здраве, което е пряко обусловено от условията на работната среда и психосоциалния климат, както и от удовлетвореността от извършваната трудова дейност от служителите.

Това разнообразие на стресогенните източници поставя и специални изисквания относно адекватното определяне нивото на професионален стрес чрез комплексна, валидизирана методика (Колев, Д. 2007; Колев, Д., Колева, Хр. 2003).

Обект на изследване

Таблица 1. Обект на изследване N=227 души

Общо изследвани – N=227 оператори на пулт за управление, работещи на ненрекъснат, 24-часов режим на работа, 3 смени по 8 часа	
Пол	
Мъже	184 души
Жени	43 души
Образование	
Висше образование	68 души
Средно и средно специално	159 души
Ръководители и изпълнители	
Ръководители	49 души
Изпълнители	178 души
Възрастови групи	
От 26 до 35 год.	48 души
От 36 до 50 год.	144 души
Над 51 год.	35 души
Трудов стаж	
От 1 до 10 год.	70 души
От 11 до 25 год.	127 души
Над 26 год.	30 души

Цел

Да се определи нивото на професионален стрес при работещи в миннодобивната промишленост и да се изведат определящите го стресогенни фактори в диференцирани по възраст и трудов стаж работещи.

Методика

Използвана е комплексна психологическа методика „Индикатор на професионалния стрес“ на проф. Купър, валидизирана за български условия от специалисти към Института по психология (Русинова, В., Л. Василева 1995; Русинова, В., Купър, К., Василева, Л., Жильова, С., Рандев, П. 1994).

Методиката дава взаимовръзката между стресогенните източници на работната среда, личностните особености на изследваните лица, използваните копинг-стратегии за намаляване на професионалния стрес и възможните последици в краткосрочен и дългосрочен план, ко-